

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS NARĖS
AISTĖS ŽILINSKIENĖS**

VERTINIMO IŠVADA

**DĖL TELŠIŲ APYGARDOS NR. 40 RINKIMŲ KOMISIJOS 2020 M. LAPKRIČIO 6 D.
PROTOKOLINIO SPRENDIMO NR. 2-12 „DĖL KANDIDATĖS Į LIETUVOS
RESPUBLIKOS SEIMO NARIUS LAIMOS LIUCIJOS ANDRIKIENĖS GALIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMŲ ĮSTATYMO 5¹ STRAIPSNIO NUOSTATŲ
PAŽEIDIMO“**

2021 m. balandžio 26 d. Nr. 3-70 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) gavo Telšių rinkimų apygardos Nr. 40 rinkimų komisijos (toliau – Telšių ARK) 2020 m. lapkričio 6 d. protokolinį sprendimą Nr. 2-12 „Dėl kandidatės į Lietuvos Respublikos Seimo narius Laimos Liucijos Andrikienės galimo Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio nuostatų pažeidimo“, kuriuo patvirtinta Telšių ARK sudarytos tyrimo grupės 2020 m. spalio 30 d. išvada „Dėl kandidatės į Lietuvos Respublikos Seimo narius (toliau – LRS) Laimos Liucijos Andrikienės galimo Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ str. nuostatų pažeidimo“. Šioje išvadoje konstatuojama, kad minėta kandidatė į LRS nepažeidė Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies nuostatų, nenustačius rinkėjų papirkimo faktų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 3 dalimi ir Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. Sp-47 „Dėl Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir Metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), 40 ir 41 punktais, teikiama išvada dėl Telšių ARK 2020 m. lapkričio 6 d. protokolinio sprendimo Nr. 2-12 „Dėl kandidatės į Lietuvos Respublikos Seimo narius Laimos Liucijos Andrikienės galimo Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ str. nuostatų pažeidimo“ (toliau – Tyrimo išvada).

1. Tyrimo objektas

1.1. Vyriausiosios rinkimų komisijos Telšių ARK persiūstas Audriaus Petreikio 2020 m. rugsėjo 18 d. skundas, kuriame prašoma ištirti ir įvertinti, ar Laima Liucija Andrikienė, tuometė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos iškelta kandidatė į Seimo narius vienmandatėje Telšių rinkimų apygardoje Nr. 40 ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje, nepapirkinėjo rinkėjų, surengdama parodą apie save, pavadinusi ją „Kelias“, parodas rengdama kartu su viešu renginiu (pavyzdžiui, Ryškėnuose, kur vyko ir renginys Pagyvenusių žmonių diena)

paminėti) ir dalyvaudama Telšių bendruomenių renginiuose. Pareiškėjas pažymi, kad daug žmonių galėtų tai patvirtinti, tačiau konkrečių asmenų ir jų kontaktinės informacijos nenurodo.

2. Atlikto tyrimo procedūrų vertinimas

2.1. Telšių ARK tyrimo grupė sudaryta nepažeidžiant Aprašo 16 punkto reikalavimų.

2.2. Tyrimas atliktas Aprašo 24 punkte nustatytais terminais.

2.3. Telšių ARK tyrimo grupės 2020 m. spalio 30 d. išvada ir Telšių ARK 2020 m. lapkričio 6 d. protokolinis sprendimas Nr. 2-12 VRK perduoti Aprašo 34 punkte nustatytais terminais.

2.4. Tyrimo metu apklausti ne visi asmenys ir ištirti ne visi įrodymai, galėję turėti reikšmės priimant sprendimą. Dėl to VRK papildomai kreipėsi į Seimo narę, tuometę kandidatę į LRS Laimą Liuciją Andrikienę dėl įvykio aplinkybių paaiškinimo (reg. Nr. 2-373 (7.9)); ieškojo originalių kvietimų į parodą, siekiant nustatyti, ar jie buvo pažymėti kaip politinė reklama.

3. Tyrimo metu nustatytos sprendimui priimti reikšmingos faktinės aplinkybės

3.1. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2020 m. balandžio 10 d.

3.2. Laima Liucija Andrikienė buvo savarankiška politinės kampanijos dalyvė, Tėvynės Sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) keliama kandidatė daugiamandatėje rinkimų apygardoje ir vienmandatėje Telšių rinkimų apygardoje Nr. 40.

3.3. Rinkimai į LR Seimą vyko 2020 m. spalio 11 ir spalio 25 dienomis.

3.4. Laima Liucija Andrikienė VRK pateikė paaiškinimus (reg. Nr. 1-658 (7.9)), jog 2020 m. Telšiuose, Telšių viešojoje bibliotekoje (birželio 16 d.), Telšių rajone: Varnių seniūnijos kultūros centre (rugpjūčio 18 d.), Viešvėnų kultūros centro atidaryme (po rekonstrukcijos) (rugsėjo 6 d.), Eigirdžiuose, pagrindinėje mokykloje (rugsėjo 13 d.), Ryškėnuose, Pagyvenusių žmonių šventėje (rugsėjo 18 d.), Godūnavo bažnyčioje buvo eksponuojama kilnojamoji paroda „Signatarė Laima Andrikienė. Kelias“, skirta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui. Parodų atidarymų metu visada vykdavę šventiniai atidarymo renginiai, kuriuose dalyvavusi ir viešai kalbėjusi ir pati signatarė Laima Liucija Andrikienė, pasveikindavusi susirinkusiuosius, apžvelgdavusi parodoje eksponuojamus fiksuotus istorinius kadrus, tylos minute pagerbdama Kovo 11-osios Akto signatarus.

3.5. Parodos atidarymo renginių metu Laima Liucija Andrikienė buvo pristatoma kaip Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo akto (Kovo 11-osios) signatarė, tačiau negauta duomenų, kad kur nors buvo pristatoma kaip kandidatė į LRS.

3.6. Ryškėnuose, Viešvėnuose ir Godūnavo seniūnijoje Laimos Liucijos Andrikienės kilnojamoji paroda „Signatarė Laima Andrikienė. Kelias“ buvo eksponuojama ir miestelių švenčių

metu – Pagyvenusių žmonių šventės (Ryškėnuose, Godūnave), Kraštiečių šventės metu (Viešvėnuose), kuriose Laima Liucija Andrikenė taip pat sveikino susirinkusiuosius.

3.7. Laima Liucija Andrikenė VRK pateiktuose paaiškinimuose (reg. Nr. 1-658 (7.9) VRK parodos organizavimo tikslingumą aiškina kaip norą paminėti 30-ąsias Lietuvos valstybingumo atkūrimo metines, kurias paminėti 2020 m. kovo mėn. sutrukdžiusi COVID-19 pandemija:

„Kaip Kovo 11-osios Akto signatarė buvau suplanavusi pažymėti šį jubiliejų kilnojamąją fotoparoda, apie tai buvau informavusi ir Kovo 11-osios Akto signatarų klubą. Todėl pabrėžiu: fotoparoda buvo skirta Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo 30-mečiui, joje buvo eksponuojama kelios dešimtys archyvinių nuotraukų, ji pavadinta „Signatarė Laima Andrikenė. Kelias“, ją buvo planuojama parodyti mano gimtuosiuose Druskininkuose, Vilniuje (Signatarų namuose), Kaune, Telšiuose, Klaipėdoje, Panevėžyje, Šiauliuose ir kitur. Deja, gyvenimas smarkiai pakoregavo planus: vasario 16-ąją Anapilin iškeliavo mano Mama (viena paroda buvo suplanuota jau vasariui), o kovą visi renginiai <...> buvo nukeliami dėl prasidėjusios pandemijos ir įvedamų apribojimų. Karantino paskelbimas 2020 m. kovo 16-ąją visiškai sustabdė viešų renginių galimybę, negalėjome surengti suplanuotų parodų bent keturiuose miestuose. Todėl tik sulaukę pranešimų apie karantino sušvelninimą galėjome pradėti rengti parodas, kaip buvo planuota, taigi, paroda Telšius pasiekė kelis mėnesius pavėlavusi“.

3.8. VRK pateiktuose paaiškinimuose (reg. Nr. 1-658 (7.9) Laima Liucija Andrikenė teigia, kad TS-LKD vadovybei sutikimą dalyvauti rinkimuose davusi paskutinę dieną prieš išvykdama į Šiaurės Makedoniją, birželio 20 d.

3.9. Kilnojamoji paroda „Signatarė Laima Andrikenė. Kelias“ buvusi nemokama. Parodoje eksponuotas nuotraukas sukabinti padėjo draugai ir bendražygiai. Parodos atidarymus tuometė kandidatė pristatydavusi savo „Facebook“ paskyroje su parodos afišos nuotrauka arba vaizdo filmuku, po keletą vienetų parodos afišų pakabindavo netoli parodos vietos.

3.8. Parodos skelbimai nebuvo publikuojami žiniasklaidoje. Skelbimų spausdinimo išlaidos padengtos iš rinkimų sąskaitos. Afišos pažymėtos kaip „politinė reklama“.

3.9. Kvietimų į parodas Telšių rajono miesteliuose vidinėje pusėje buvo publikuotas TS-LKD logotipas, tekstas: „*Aš, Laima Liucija Andrikenė, esu Jūsų kandidatė į Seimą Telšių rinkimų apygardoje, taip pat ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje, mano numeris TS-LKD sąraše – 15. Buvau, esu ir būsiu ištikima ir nuoširdi Jūsų atstovė, kur bedirbčiau – Lietuvos Respublikos Seime ar Vyriausybėje*“, taip pat atvaizduotas balsavimo biuletenio pavyzdys su partijos pavadinimu bei kandidatės numeriu partijos kandidatų sąraše daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Kvietimai pažymėti kaip „politinė reklama“, nurodant sąskaitą, iš kurios apmokėtos jų gaminimo išlaidos, bei tiražą.

3.10. Skundo autorius Telšių ARK papildomai užklaustas 2020 m. spalio 12 d. dėl faktų patikslinimo, ar tuometė TS-LKD kandidatė Telšių rinkimų apygardoje Laima Liucija Andrikienė parodų atidarymo renginių metu suteikė kam nors iš susirinkusiųjų kokią nors materialinę naudą, žadėjo atsilyginti po rinkimų, jokios papildomos informacijos ar faktų nepateikė. Tokio pobūdžio informacijos Telšių ARK negavo ir iš kitų asmenų.

4. Tyrimo metu atliktas teisinis ir faktinis vertinimas

4.1. Pagal Aprašo 4 punktą, rinkėjų papirkimas gali pasireikšti:

4.1.1. tiesioginiu ar netiesioginiu rinkėjų balsų pirkimu;

4.1.2. dovanų ar kitokio atlyginimo rinkėjams teikimu, skatinant rinkėją (rinkėjus) dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose (referendume) ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatū, kandidatą arba kandidatų sąrašą;

4.1.3. pažadu už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų (referendumo) turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų, visuomeninių rinkimų komitetų, kandidatų arba asmenų, kuriuos numatoma kelti kandidatais;

4.1.4. rinkėjo palenkimu už jam pačiam ar kitiems asmenims duodamus ar žadamus pinigus ar kitokias materialines vertybes bei tokio pobūdžio paslaugas ar lengvatas balsuoti už ar prieš konkrečią politinę partiją, visuomeninį rinkimų komitetą, kandidatą arba asmenį, kurį planuojama kelti kandidatū.

4.2. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *rinkėjas yra rinkimų teisę Seimo rinkimuose turintis asmuo. Prasadėjus Seimo rinkimų politinei kampanijai, t. y. nuo Seimo rinkimų datos paskelbimo iki šio įstatymo nustatyto rinkimų agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat rinkimų dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinti rinkėją dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatū, kandidatą arba kandidatų sąrašą, taip pat žadėti už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų ar kandidatų arba asmenų, kuriuos numatoma kelti kandidatais, ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti rinkimų teisę.*

4.3. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 50 straipsnio 1, 2 dalyse įtvirtinta, kad:

1. Rinkimų agitaciją reglamentuojančios šio įstatymo nuostatos taikomos paskelbus rinkimų datą. Rinkimų agitacijos išlaidos ir politinės reklamos išlaidos turi būti deklaruojamos įstatymų nustatyta tvarka ir negali viršyti pagal įstatymus nustatyto didžiausio leistino politinės kampanijos išlaidų dydžio.

2. Rinkimų agitacija gali būti įvairių formų ir būdų, išskyrus tuos, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, prieštarauja moralei, teisingumui ar visuomenės darnai, neatitinka sąžiningų ir garbingų rinkimų.

4.4. Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.*

4.5. Pagal Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 15 straipsnio 1 dalį *politinė reklama turi būti pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos.* To paties straipsnio 2 dalyje numatyta, kad *politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politine reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.*

4.6. Atsižvelgiant į Telšių ARK tyrimo grupės surinktus įrodymus ir papildomus duomenis, surinktus VRK, darytina išvada, kad kandidatės į LRS vienmandatėje Telšių rinkimų apygardoje Nr. 40 ir TS-LKD kandidatų sąrašė daugiemandatėje rinkimų apygardoje Laimos Liucijos Andrikienės organizuota kilnojamoji paroda „Signatarė Laima Andrikienė. Kelias“ ir jos atidarymo renginiai Telšiuose ir Telšių rajono miesteliuose laikytini kandidatės agitaciniais renginiais. Atsižvelgiant į tai, kad parodos pavadinime minimas kandidato vardas, pavardė, kvietimai į parodų atidarymus ir afišos pažymėti kaip „politinė reklama“, kvietimų vidinėje pusėje nurodant kandidatę iškėlusios partijos logotipą ir kandidatės numerį rinkiminiame ją iškėlusios partijos sąrašė. Taip pat ir tai, jog kandidatės vardo ir profesinio kelio parodą pirmiausia ketinta surengti jos gimtuosiuose Druskininkuose, Vilniuje, Kaune. Tačiau pirmiausia po karantino atlaisvinimo 2020 m. ji rengta Telšiuose, kur L. L. Andrikienė ir kandidatavo vienmandatėje rinkimų apygardoje.

4.7. Parodų atidarymo renginių afišos ir kvietimai į parodas buvo pažymėti kaip politinė reklama, nurodant lėšų šaltinį – Laimos Andrikienės rinkimų kampanijos sąskaitą, tokiu būdu aiškiai ir sąžiningai informuojant visuomenę apie kviečiančio asmens statusą kaip kandidato į LRS bei siekius politinės kampanijos ir tuo pačiu parodų rengimo laikotarpiu. Konstatuotina, jog tokiais veiksmais Laima Liucija Andrikienė nepažeidė Seimo rinkimų įstatymo 50 straipsnio 1, 2 dalių nuostatų dėl rinkimų agitacijos formų ir būdų bei rinkimų agitacijos išlaidų.

4.8. Atsižvelgiant į tai, kad negauta jokių faktinių duomenų, kad kandidatė į LRS Laima Liucija Andrikienė parodų atidarymo renginių metu būtų tiesiogiai ar per kitus asmenis suteikusi kam nors turinės naudos ar pasiūliusi kaip nors atsilyginti po rinkimų, Telšių ARK 2020 m. lapkričio 6 d. protokolinis sprendimas Nr. 2-12, kuriuo vienbalsiai pritarė Telšių ARK tyrimo grupės 2020 m. spalio 30 d. išvadai, kad Laima Liucija Andrikienė nepažeidė Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo papirkti rinkėjus ir balsavimo teisę turinčius asmenis, yra priimtas tinkamai pritaikius galiojančio teisinio reguliavimo nuostatas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Vyriausiajai rinkimų komisijai s i ū l o m a:

Patvirtinti Telšių apygardos Nr. 40 rinkimų komisijos 2020 m. lapkričio 6 d. protokolinį sprendimą Nr. 2-12 „Dėl kandidatės į Lietuvos Respublikos Seimo narius Laimos Liucijos Andrikienės galimo Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio nuostatų pažeidimo“.

Komisijos narė

Aistė Žilinskienė